

РАЗВОЈ НА МАКЕДОНСКА ЛОГИСТИЧКА УСЛУЖНА ФИРМА

Елениор Николов¹, Зоран Ивановски²

¹Воена академија „Генерал Михаило Апостолски“ – Скопје

²Универзитет за туризам и економија - Скопје

Апстракт

Постои посебна потреба за вклучување на темата "логистика" во тековните иницијативи на Владата на Република Македонија со цел да се забрза економскиот развој на земјата, а во исто време да останат на патеката за ЕУ и НАТО.

Логистиката и нејзината улога на овозможувач, генератор на приходи, како и инхибитор, ја игра клучната улога во економијата и трговијата што ја спроведува владата. Нејзиното вметнување во инвестициската клима обезбедува критичко поврзување меѓу неколку главни компоненти на Владата и индустријата поврзана со производство, регулатива, трговија и дистрибуција, за да именува неколку области. Заглобалната економија во клиентско-ориентирана пазарна средина, влијанието на перформансите од ланецот на снабдување е предуслов за секоја компанија да стане и остане конкурентна.

Клучни зборови: менаџмент со ланец за снабдување, логистика, договорни страни, поддршка, , јавно-приватно партнерство, ефикасност

DEVELOPMENT OF A MACEDONIAN LOGISTICS SERVICES FIRM

Elenior Nikolov¹, Zoran Ivanovski²

¹Military academy „General Mihailo Apostolski“ – Skopje

²University of tourism and economy - Skopje

Abstract

There is a distinct need for the inclusion of the topic of "Logistics" into ongoing initiatives of the Government of the Republic of Macedonia in order to faster the economic development of the country and at the same time to stay on the track to the EU and NATO.

Logistics and its role as an enabler, revenue generator, as well as an inhibitor, play a key and critical role in commerce and government. Its insertion into the investment environment will provide critical connectivity between several major components of

government and industry that are associated with manufacturing, regulation, trade, and distribution, to name a few areas. In the global economy customer-oriented business environment, superior supply chain performance is a prerequisite to becoming and staying competitive.

Key words: supply chain management, logistics, contractors, support, public-private partnership, efficiency

1. Вовед

Во апстрактна смисла, зборот "логистика", како и другите апстрактни изрази "стратегија", "тактика", "економија" и "политика" не се изразува со една единствена, едноставна и постојана дефиниција. По Втората светска војна терминот логистика, кој најчесто се користи, се однесува на цивилни активности. Сепак, можеме да најдеме голем број на различни дефиниции и реализирани еволуции кои водат кон воени димензии на логистиката.

Логистиката се дефинира како процес на планирање и обезбедување на средства и услуги. Под поимот меѓународна логистика се разбира процесот на планирање и обезбедување на средства, објекти и услуги за поддршка на воените сили и цивилните економии на меѓународно ниво. Националната логистика е процес на планирање за средства и услуги и обезбедување поддршка на воените сили на нацијата и на нејзините активности, цивилната економија на една нација и на нејзините меѓународни обврски и барања. Цивилна логистика е процес на планирање за средства и услуги и обезбедување поддршка на цивилната економија. Воената логистика е истиот процес како и цивилната, но е наменета за поддршка на воените сили.

Министерството за одбрана на Република Македонија има донесено логистички концепт¹ кој го препознава јавно - приватното партнерство како суштинска компонента на безбедносната и одбранбената политика. Таа овозможува значителен дел од инвестиции и оперативни трошоци на Владата. Расходите за безбедноста и одбраната може да се обезбедат со имплементацијата на јавно-приватното партнерство. Нема сомневање дека тоа, исто така, дава можност за побрз развој на економијата во земјата со помош на најдобрите практики, особено од бизнис-секторот, во сферата на безбедноста и одбраната и обратно.

¹Национален концепт за логистичка поддршка на одбраната и Армијата на Република Македонија

И армијата и бизнис секторите во индустријата имаат бенефиции за спроведување на логистиката врз основа на договори. Не треба да постои сомнеж дека спроведување на логистиката врз основа на договори значи намалување на фиксните и варијабилните трошоци во АРМ и може да помогне во намалување на бројот на персоналот и создавање на „целосно оперативен систем“, каде што логистичкиот систем и аквизицијата (процес на набавки) може да функционираат правилно. Всушност, тоа ќе овозможи користење и имплементација на најдобрите деловни практики во МО и АРМ².

Од друга страна, имплементација на системот на логистиката врз основа на договори ќе генерира исто така, големи предности за бизнис секторот, кои ќе бидат способни да ги извршат своите иманентни карактеристики и ефикасно извршување на принципите на современиот менаџмент и финансии. Системот на логистиката во Армијата е под постојан развој, логистичкиот кадар иако е во недоволен број, е добро образован и квалификуван, што може да биде гаранција за нивното влијание врз деловните кругови и процеси.

Ова е главната идеја во напорите за развој на македонска логистичка услужна фирма, која би можела да извршува многу различни, но компатибилни задачи, како логистичка поддршка на АРМ, за поддршка на бизнис секторот, консултантски услуги, образование и обука на логистичкиот персонал на бизнис заедницата и така натаму.

За да биде целосно реализирана, логистиката и нејзината улога на овозможувач, генератор на приходи, како и инхибитор, игра клучна и критична улога во економијата и владата. Нејзиното вметнување во комбинации на поволни средини обезбедува критичко поврзување меѓу неколку главни компоненти на Владата и индустријата која е поврзана со производство, регулатива, трговија и дистрибуција, за да се именуваат неколку области. Во глобалната економија, бизнис средина ориентирана кон клиентот и перформанси на супериорен ланец на снабдување е предуслов за да се стане и остане конкурентен.

Ако се стави логистиката во перспектива, на макро ниво, глобалните годишни расходи на логистиката достигнуваат 35 трилиони долари, речиси 20% од светскиот БДП, што ја прави логистиката една од последните граници за големите корпорации значително да ја зголемат акционерската и куповната вредност. Во САД, вкупно активности на логистиката сочинуваат 15-20

²Армија на Република Македонија

проценти од трошоците на готовиот производ. Покрај тоа, во срцето на секој напор за подобрување на организациските перформанси на логистиката е ефикасност на *ланецот на снабдување*.

Од време на време постои конфузија околу условите на логистиката и ланецот на снабдување (SCM- Supply Chain Management)³. Сепак, може да се објасни дека ланецот на снабдување е мрежа на објекти (магацини, фабрики, терминали, пристаништа, продавници и домови), возила (камиони, возови, авиони, како и прекуокеански бродови), и логистички информациски системи (LIS) кои се поврзани со снабдувачите на снабдувачите на претпријатието и нивните клиенти на клиентите.

Логистика е она што се случува во рамките на ланецот на снабдување. Логистички активности (одговор на клиентот, управување со инвентар, набавка, транспорт и складирање) ги поврзува и активира објектите во ланецот на снабдување. Секоја од работите наведени во ова објаснување ја сочинуваат логистиката и со нивната големина се обезбедува одреден увид на влијанието на логистиката врз економијата на Македонија и пошироко во регионот.

Предизвикот за Македонија, е логистиката, да развие капацитети (компаниии и владини агенции), со цел да се подобри ефикасноста на организации на кои им даваат поддршка, со што може да се допринесе до забрзан напредок во целата земја. Овој вид на зајакнување на институциите ќе и помогне на земјата да добиваат грантови и заеми, исто така, вклучувајќи ги и владините министерства и агенции како и невладини организации. Тоа е клучот за подобрување на ефикасноста и ефективноста од развојната помош⁴.

Затоа е од клучно значење во овој момент во процесот на реформи на Македонија да се осигура дека логистиката е, прво вклучена во креирање на комбинирана околина и второ дека е доведена во комбинација на прагматичен, систематски начин што се однесува на повеќе нејзини компоненти.

Како резултат на тоа, во секој напор за дијагностицирање и подобрување на перформансите на организација, во овој случај логистиката, бара разбирање

³ Supply Chain Strategy, Edward Frazelle, 2002, Chapter 1.

⁴ Organizational Assessment, A framework for Improving Performance, Charles Lusthaus, Marie-Hélène Adrien, 2002, Chapter 2.

од силите надвор од организацијата кои може да ја олеснат или попречат нејзината реализација. Со овозможување на соодветна околина се дава ефективна и ефикасна поддршка на организации и поединци, и создавањето на такви услови станува сè поважен аспект за поддршка на развојот.

Овозможувањето на поволна средина (клима) е составена од административни, технолошки, политички, економски, социо-културни и акционерски фактори. Или поопределено, овозможувањето на поволна средина е збир на правила, често меѓусебно поврзани, кои влијаат врз капацитетот на граѓаните и граѓанските организации да се вклучат во развојните процеси на постојан и ефикасен начин, без разлика дали во политичко, програмско или проектно ниво. Тие вклучуваат законски, регулаторни и политички рамки, како и претходно споменатите политички, економски и социо-културни фактори. Сите овие услови и фактори треба да се однесуваат и се ставаат во контекст неопходни за логистиката за да се признаат и внесат во иницијатива за поволна средина.

2. Пазарен концепт

Поставената цел на Македонска логистичка услужна фирматреба да биде допринос кон создавање на богатства, брз и одржлив развој на општеството. Крајната цел е да се генерираат нови решенија и знаење за нивните клиенти, врз основа на истражување и развој во технологијата, природните науки, медицината и општествените науки.

Сепак, основната задача на секоја компанија е максимизација на профит, но тоа мора да се реализира преку нејзиниот напор да се оптимизираат тие напори за поддршка во Македонија, во областа на логистиката. Крајната цел на компанијата е да стане реномиран давател на услуги, која може да ги протолкува барањата, да се вклучи и да ги разбере условите и фактори на средината и знае како да се развие и имплементира логистика за профитабилност и одржливост, како и поддршка на економскиот развој на земјата.

Македонски провајдер на логистички услуги (МЛС) е да биде приватна компанија која работи во соработка и со основаните регионални даватели на логистички услуги, кој нуди цела палета на пазарни логистички услуги. Таа ќе има директна врска со македонската транспортна асоцијација, македонскиот универзитетски систем, регионалните и логистички

асоцијации, како и македонски и регионални производители. МЛС ќе обезбеди спектар на логистички услуги. Во областа на консултантски логистички услуги ќе вклучува стратеско планирање, проектна проценка, развој и управување, процесот на поединечни проектирања и моделирање, како и нивна имплементација. Од областа на образование и обука ќе вклучува соработка со македонски и регионални Образовни фондации кои обезбедуваат наставен план и инструкции за менаџмент со ланец за снабдување и професионален развој, и ќе се побарува инсталација на стандарди и сертификација. Од областа на технологијата ќе вклучува радиофреквенциска идентификација, автоматски логистички системи кои ќе обезбедат видливост и бројливост на средствата, и автоматизација на магацинското работење и на дистрибутивниот систем. Во областа на национална и регионална интеграција МЛС компанијата ќе тежнее да ги собере сите оние кои се поврзани со логистиката на регионално и на национално ниво за да се подигне свеста и да се добие потребната поддршка за да се направи логистиката ефективна и ефикасна.

Во тоа време, постојат неколку клучни области кои може да се експлоатираат веднаш од референтната логистика во Македонија. Тие се, потребите на банкарскиот сектор за управување со готовина, потреба на здравствената индустрија за медицинска логистика, потреба на Владата да се интегрира националниот систем за јавни набавки, потребата за развој на национален дистрибутивен центар, потребата за подобрување на производствената логистика, потребата за автоматска контрола на залихи за видливост и пресметка на средствата, како и потребата за развој на наставните програми и инструкции за менаџмент со ланецот за снабдување (SCM) во рамките на функционални области.

Основната идеја е дека македонската фирма за логистички услуги ќе нуди цела низа на услуги за комерцијалниот, владиниот и образовниот сектор. Таа треба да биде способна да понуди поддршка и на Армијата, како и на пазарниот сектор. Меѓутоа, со цел да бидат ефикасни неопходно е да се приклучи образованата база со комерцијалните и владините сектори кои можат да обезбедат образование и обука, консултантски услуги и ИТ поддршка.

Потребата од тоа значи развој на обука и едукација за менаџмент со ланецот за снабдување (SCM), како и транспортната логистика како и важноста на

спроведување на комерцијалната логистика преку различни аспекти на SCM во услови на билатерална комбинирана средина.

Клучниот проблем во развој на оваа пазарна идеја ќе бидат предизвиците со промената на менталитетот на луѓето кои не можат да се ослободат од комунистичкото наследство.

Исто така, постојат други причини поради кои може да ја загрози реализацијата на таа идеја и да ја направи профитабилна компанија (Влада/закони, промена на начин на размислување, пазарна средина).

Како да се направи оваа идеја оперативна? Владата би требало да се посвети со "развој" на консултантски логистички услуги и со обезбедување на нивниот "Кредителитет и финансиска поддршка", преку договори за работа. Сепак, најдобар начин е да се направи Владата акционер во компанијата со максимално 49% од акционерскиот капитал. Владините инвестиции може да бидат во основни средства (градби како магацини, ресторани, услуги како перење на возила, бензинска пумпа, капацитети за одржување, но и во возила, компјутери и сл.)

Со цел да се направи значителен напредок во управување со човечки ресурси, МЛС треба да најде соодветен партнер (Универзитети во земјата) за да работи ефикасно SCM и едуцирање на кадри за бизнис секторот. Не постои сомнеж дека за успешно да се натпреваруваат во денешниот динамичен свет на бизнисот, обучени менаџери и супервизори во менаџмент на снабдувачките ланци се од суштинско значење. Тие ги водат тимовите одговорни за проток на стоки и услуги во глобалната економија. Овие лидери мора ефикасно и ефективно да се справат со складирање и логистичките активности, продажба и маркетинг, контрола и управување на своите производи и услуги кон своите клиенти.

Силабусот и образовната програма треба да обезбедат рамка во која им се овозможува на учесниците да ги интегрираат и применат докажаните стратегии за менаџмент со ланците за снабдување во рамките на својата одговорност, со испитување на менаџерското однесување, организациски стратегии, поттикнувачки иницијативи, правни аспекти, оперативно извршување и други менаџерски теми. Логистиката и менаџмент со ланците за снабдување, заедно, ги интегрираат сите активности инволвирани во набавка, складирање, движење на стоки и плаќање од почетниот снабдувач до

крајниот клиент. Тоа значи дека целиот бизнис циклус зависи од ефикасното функционирање на SCM.

Едукативната програма треба да обезбеди ориентација, обука и практична примена на теоријата, концепти, системи, процеси и технологии кои се користат во функција на логистиката и нејзиниот ланец за снабдување, со фокус на нивната интеграција и менаџмент.

Курсевите за обука мора да му обезбедат на студентот знаење и вештини поврзани со тековните практики во областите на логистика и менаџмент со ланците за снабдување, што вклучува:

- ✚ Набавка, транспорт, складирање и управување со инвентар,
- ✚ Промет, контрола на квалитетот и управување со проекти, информатичката технологија и односи меѓу снабдувачите,
- ✚ Организациски развој, бројот на вработени и надзор, како и outsourcing.

3. Заклучок

Со користење на основните елементи на логистиката (побарувања, набавка и дистрибуција) и основните аспекти на команда (организација, планирање, извршување и контрола), логистичката поддршка на Армијата, создава мост меѓу економскиот систем на нацијата и операциите на борбените сили. Логистиката е уметност, наука, процес. Логистичкиот процес во исто време е економски елемент на воените операции и воен елемент на економијата. Добар програмски и финансиски менаџмент треба да бидат темели на логистичката поддршка.

Од друга страна, ефикасна употреба на логистичките искуства во бизнис секторот може да создаде можноста за подобар ангажман на економски и индустриски ресурси на земјата.

Националната економија може да биде анализирана преку неколку аспекти во контекст на одбраната.

1. Економијата претставува материјално-техничка основа токму за воените капацитети на државата, што зависи од нивото на економскиот развој.

2. Економија може да биде фактор на ограничувањата за нивото на опремување на вооружените сили, нивната структура, оружје и др.
3. Економски услови утврдени за спроведување на воените операции и водењето на војната, што значи дека тие се утврдени во крајна инстанца за развој на уметноста на војната, стратегија, тактика и уметност на оператиката.
4. Одбраната, пак, има исто така влијание врз економијата со одреденото производство на материјално-технички средства за потребите на одбраната.

Можеме да заклучиме дека развивање на националната економија под влијание на стратешките потреби, се реализира, како одржување на вооружените сили, военото производство и т.н., кои се исто така фокус на интерес на Логистијата. Логистиката игра клучна улога во осигурувањето на борбените сили и борбени сили за поддршка на кои им се испорачува се она што им треба за да се постигне мисијата во вистинско време, место и со неопходен квалитет, во процесот на нејзиното остварување. Меѓутоа, во исто време, логистиката и менаџмент со ланците за снабдување, заедно, ги интегрираат сите активности инволвирани во набавка, складирање, движење на стоки, и плаќање од почетниот снабдувач до крајниот клиент. Тоа значи дека целиот бизнис циклус може да се подобри преку ефикасен SCM.

4. Литература

1. Edward Frazelle, Supply Chain Strategy, 2002
2. Charles Lusthaus, Marie-Hélène Adrien, Organizational Assessment, A Framework for Improving Performance, , 2002
3. World Bank Group, Enabling Environment for Civic Action, 2003.